

הבנת הנקרא - קטעים לתרגול

מקבץ 6

הבנת הנקרא

לפניכם ארבעה קטעים ובסוף כל אחד מהם שאלות. קראו כל קטע בעיון וענו על השאלות שאחריו.

I קטע

(1) קופי הבבון חיים באפריקה בלהקות של עשרות פרטים, ויש אף להקות שמונות יותר ממאה קופים. לחברת הבבונים מבנה היררכי ברור: בקבוצה השלטת כמה זכרים חזקים, שהגיעו למעמד השליט בזכות שילוב של עוצמה גופנית, תבונה, ניסיון חיים וביטחון עצמי, ולהם שמורות כל זכויות היתר: מקומות הלינה הנוחים ביותר, המזון הטוב ביותר וזכות הבחירה הראשונה בנקבות; במקום השני בסולם המעמדות נמצאים זכרים בינוניים בגודלם, והם מצייתים בכול לשליטים; הקופים הנחותים, הנמצאים בשלב התחתון של הסולם, צריכים לציית לכל הקופים האחרים ללא הסתייגות. המבנה ההיררכי, שיש בו קבוצה שלטת, מבטיח שגם במותו של אחד השליטים תישאר קבוצה של זכרים חזקים ומאוחדים שינהיגו את הלהקה ויגנו עליה.

(10) עם אור ראשון יורדים מהעצים זכרים בני המעמד השני בסולם ההיררכי כדי לבדוק את הסביבה ולאשר שהירידה בטוחה. אחריהם יורדים כל השאר במבנה מאורגן ומסודר: בראש צועדים זכרים צעירים וחזקים בני המעמד השני, במרכז הנקבות והגורים, ובצדדים ומאחור – הזכרים הגדולים, השליטים. בשעת סכנה הזכרים הגדולים עוברים לחזית, והנקבות והגורים נסוגים לאחור.

(15) כשהלהקה מגיעה למקום שיש בו מזון רב, כולם מתפרסים בשטח, מלקטים כל דבר אכיל, ואוכלים תוך כדי הליכה. לאחר מכן הבבונים פונים לפעילות חברתית. הם עסוקים שעות ארוכות בניקוי הדדי ובטיפוח. טקס זה חשוב ביותר משום שהוא מאפשר לקופים מכל המעמדות להתערב אלה באלה, דבר המחזק את הקשר בין חברי הקבוצה ומגביר את תחושת הביטחון שלהם. לקראת הערב הבבונים עולים אל בין ענפיהם של כמה עצים גדולים ללינת הלילה.

(20) זואולוגים וחוקרי התפתחות האדם עוקבים אחרי הבבונים בעניין מיוחד. זאת מכיוון שהבבונים עברו תהליך הדומה לתהליך שעבר האדם לפני מיליוני שנים עם התייבשות היערות והצטמצמות שטחם. הבבונים, כמו האדם, עברו מחיים ביערות לחיים במרחבים פתוחים. המזון בשטח פתוח מועט יותר וסכנת הטריפה גדולה יותר, אבל הבבונים שרדו בסביבה החדשה בעזרת השימוש במיטב היכולות השכליות והגופניות שלהם ובזכות התארגנותם בקבוצה שיתופית, שחבריה משתפים פעולה מול טורפים.

השאלות

1. לפי הפסקה הראשונה, מה יכול לסייע לקוף בבון להצטרף למעמד השליט?

- (1) מקום לינה נוח
- (2) צייתנות ללא הסתייגות
- (3) ביטחון עצמי
- (4) קשר עם נקבות

2. בבוקר, זכרים בני המעמד השני בסולם ההיררכי יורדים מהעצים ראשונים כדי -

- (1) לאסוף אוכל עבור הנקבות והגורים
- (2) לבדוק אם אין סכנה בשטח
- (3) להזעיק את הקופים השליטים
- (4) לנקות ולטפח את הסביבה

3. לפי הפסקה השנייה, מדוע משתנה סדר צעידת הבבונים בשעת סכנה?

- (1) כדי שהגורים ילמדו מהקופים הבוגרים כיצד לנהוג בשעת סכנה
- (2) כדי לאפשר לגורים להיות עם אמותיהם
- (3) כדי להגן על הנקבות ועל הגורים
- (4) כדי שיהיה אפשר להזעיק את שאר חברי הלהקה לעזרה

4. "טקס זה חשוב ביותר" (שורה 15), לאיזה טקס הכוונה?

- (1) אכילה תוך כדי הליכה
- (2) צעידה במבנה מסודר
- (3) ליקוט מזון
- (4) ניקוי הדדי וטיפוח

5. לפי הפסקה האחרונה, בשטח פתוח _____ להשיג מזון יותר מביערות, והסכנה בו _____.

- (1) קשה / פחותה
- (2) קשה / גדולה יותר
- (3) קל / פחותה
- (4) קל / גדולה יותר

קטע II

- (1) הבנייה לגובה הולכת ונעשית נפוצה בכל הערים הגדולות בעולם וגם בישראל, אך בציבור ובקרב אנשי מקצוע מתחום התכנון והבנייה נלְוּה לה ויכוח עָר.
- (5) בישראל, מגדלי מגורים שבהם יותר מ-40 קומות, נחשבים בדרך כלל בניינים לעשירים בלבד. הדימוי השלילי שדבק בהם הגיע לשיאו בזמן "מחאת האוהלים", שפרצה בקיץ 2011 על רקע מחסור בדירות בר-השגה, מחסור שפגע בעיקר בצעירים. ואכן, ברבים ממגדלי המגורים בתל-אביב הדירות מפוארות ביותר ומיועדות למיעוט של מיליונרים.
- הטענה העיקרית בזכות הבנייה לגובה בערים היא שבמגדל מגורים הנבנה בשטח שגודלו כשטח של בניין בן 3-4 קומות אפשר לבנות מספר רב של דירות. כך אפשר לספק פתרון לבעיית התמעטות השטחים הפנויים לבנייה בערים ולהיצע הדל של דירות במחירים סבירים לאוכלוסייה הגדלה.
- (10) לעומת זאת, יש אנשי מקצוע המזהירים מפני עלויות הבנייה הגבוהות של מגדלי מגורים. נוסף על כך, הם אינם מקבלים את הטענה הרווחת שככל שיש יותר דירות בבניין כך יורדת עלות התחזוקה של כל דירה. לדבריהם, בדרך כלל בבניין משותף שאינו מגדל מגורים, התשלום ליועד הבית משמש בעיקר להוצאות ניקיון וגינון. במגדלי מגורים לעומת זאת הוצאות התחזוקה כבדות בהרבה, כי מדי כמה שנים צריך לשפץ מערכות מורכבות ויקרות מאוד, כמו מעליות ומערכות מיזוג. טענה אחרת המדגישה את הבעייתיות שבבנייה לגובה היא שמעל צפיפות מסוימת כבר אין למעשה חיסכון בשטח, אלא להפך:
- (15) האוכלוסייה במגדלים גדולה מאוד, וכדי למלא את צרכיה יש צורך בשטחים נרחבים סביבם, לשם הקמת מגרשי חניה, כבישים ומוסדות ציבור.
- מגמת הגידול במספרם של מגדלי מגורים בערים היא עובדה שאין להתעלם ממנה. לפיכך כדי שהבנייה לגובה אכן תהיה כדאית לדיירים, לסביבה הקרובה ולעיר כולה, חשוב לקיים בנושא דיון מקצועי ומעמיק ולנסח עקרונות לבנייתם של מגדלים כאלה. ייתכן שאחד הפתרונות הוא לבנות מגדלים שהדירות בהם יהיו בגדלים שונים ובמחירים נוחים ויתאימו גם לזוגות צעירים, למשפחות ולרווקים.
- (20)

השאלות

6. "הדימוי השלילי שדבק בהם" (שורות 3-4), במילה בהם הכוונה -

- (1) במגדלי המגורים
- (2) בצעירים
- (3) ביושבי האוהלים
- (4) בעשירים

.7 על פי הפסקה השנייה, אחד הגורמים לפריצת מחאת האוהלים בקיץ 2011 היה -

- (1) החשש מבניית עוד מגדלים שבהם יותר מ-40 קומות
- (2) בניית דירות בגדלים שמתאימים ליחידים בלבד
- (3) מחסור בדירות במחיר שצעירים יכולים לעמוד בו
- (4) הכוונה לבנות עוד דירות קטנות ויקרות בתל-אביב

.8 "הוצאות התחזוקה כבדות בהרבה" (שורה 13), במקום המילה כבדות אפשר לכתוב -

- (1) מיותרות
- (2) גבוהות
- (3) חמורות
- (4) מגושמות

.9 למה הכוונה במילים "ובמחירים נוחים" (שורה 21)?

- (1) מחירים המתאימים לזוגות צעירים אך לא למשפחות
- (2) מחירים שנקבעו בזמן "מחאת האוהלים"
- (3) מחירים שנקבעו לפי עלויות התחזוקה
- (4) מחירים שרוב האנשים יכולים לעמוד בהם

.10 איזו מהכותרות היא המתאימה ביותר לקטע?

- (1) מדוע במגדלי מגורים נבנות רק דירות פאר?
  - (2) מגמה חדשה - בנייה של דירות בנות השגה לצעירים
  - (3) האם כדאי לבנות לגובה בערים?
  - (4) אשליית היתרונות של הבנייה לגובה
-

קטע III

(1) לא רק האדם בונה בתים לגור בהם. גם בטבע יש בעלי חיים הבונים מְבָנִים לצורכי מגורים, ציד, אגירת מזון וגידול צאצאים. אצל חרקים החיים במושבות הגיעה מיומנות הבנייה לידי שלמות, ומערכות הקינים שהם בונים מורכבות מאוד. דבורים וצרעות למשל בונות מבנים מורכבים ומושלמים מחומרי בנייה שהן מְעַבְדוֹת בעצמן.

(5) דבורת הדבש אינה צריכה לחפש חומרים שישמשו אותה לבניית הכוורת. את חומר הבנייה, הדוֹנֵג, היא מייצרת בגופה ומפרישה דרך נְקָבִים זעירים בבטנה. את החומר שהפרישה היא אוספת ברגליה, לועסת בפיה עד שנעשה רך וגמיש, ואז בונה ממנו תאים בעלי שישה דפנות דקים. במקצת התאים הדבורה מטילה ביצים, ומהן יבקעו זחלים ויתפתח דור חדש של דבורים. תאים אחרים משמשים לאחסון הדבש שהדבורה מייצרת מאבקה ומצוף של פרחים. הדבש הוא המזון העיקרי של הזחלים, ולדבורים בוגרות הוא משמש מזון בעיקר בעונה הקרה. (10)

לעומת דבורת הדבש, צרעת הפְּלֶךְ, צרעה קטנה ועדינה, מחפשת את החומרים לבניית הקן שלה בסביבתה. היא מוצאת גבעולי צמחים, חותכת אותם בפיה, מערבבת ברוק ולועסת אותם. מהתערובת הדביקה שנוצרת, הדוֹמָה לחומר שבני אדם מכינים ממנו נייר וקרטון, היא בונה תאים משוּשֵׁים, ובכל תא היא מטילה ביצה אחת. אפשר לומר שצרעת הפלך ידעה "להכין נייר" זמן רב לפני שידע זאת האדם, עוד בזמן שהאדם גר במערות ולא ידע קרוא וכתוב. הקְּרִית, צרעה קטנה הדומה לצרעת הפלך, בונה תאים מבוץ שהיא מכינה בפיה מאדמה וּמְרוֹק. בכל פעם היא בונה תא אחד שצורתו כד עגול וקירותיו עבים ואת התאים שבנתה היא מצמידה זה לזה. (15)

המבנים שבונים בעלי חיים בני אותו מין, דומים דמיון מופלא זה לזה, ואילו הבתים שבונים בני האדם עשויים ממגוון גדול של חומרים והם בעלי צורות שונות. ידע על תהליכי הבנייה אצל בעלי החיים אֶפְשָׁר, לא אחת, לאדריכלים למצוא פתרונות מקוריים למבנים שהם מתכננים, אך נדרשו לאדם דורות רבים כדי להשיג מיומנויות בנייה הקרובות ברמתן לרמת הבנייה הייחודית והמתוחכמת של כמה ממיני בעלי החיים בטבע. (20)

השאלות

11. מה לא נאמר בפסקה הראשונה, בנוגע לדבורים וצרעות?

- (1) דבורים וצרעות בונות מבנים הדומים למבנים שבונים בני האדם
- (2) דבורים וצרעות מעבדות בעצמן את חומרי הבנייה
- (3) דבורים וצרעות בונות מבנים מושלמים
- (4) דבורים וצרעות הן חרקים החיים במושבות

---

12. בשורה 8 כתוב: "ומהן יבקעו זחלים ויתפתח דור חדש של דבורים".

למה הכוונה במילה **מהן**?

- (1) לכוורות הדבורים
- (2) לדבורי הדבש
- (3) לטיפות הצוף
- (4) לביצים שהוטלו

---

13. איזה חומר **אינו** משמש את צרעת הפלך או את הקדרית לבניית הקינים שלהן?

- (1) אדמה
- (2) דונג
- (3) גבעולי צמחים
- (4) רוק

---

14. לפי הפסקה השלישית, מי היה הראשון שידע "להכין נייר"?

- (1) האדם
- (2) דבורת הדבש
- (3) הקדרית
- (4) צרעת הפלך

---

15. לפי הפסקה האחרונה, בני האדם בונים בתים _____ ואילו המבנים שבונים בעלי חיים מאותו המין _____.

- (1) בעלי צורות שונות / שונים זה מזה
- (2) אחידים / שונים זה מזה
- (3) בעלי צורות שונות / דומים זה לזה
- (4) אחידים / דומים זה לזה

קטע IV

- (1) "בנק הזמן" הוא פרויקט חברתי חדשני הפועל בכמה שכונות ברחבי הארץ. בבנק הזמן אין לקוחות, אלא חברים. כל מי שמתגורר בשכונה יכול להירשם בתור חבר בבנק - נשים וגברים, צעירים ופנסיונרים, רווקים ובעלי משפחות. מנהל הבנק הוא אחד מתושבי השכונה. בנק הזמן אינו מטפל בכסף; ה"מטבע" המשמש בו הוא שעת עבודה של אדם. חבר בבנק הזמן יכול לקבל שעות של שירות כלשהו שהוא זקוק לו, ובתמורה לתת שעות מזמנו בתחום שהוא טוב בו. תחומי הפעילות בבנק הזמן מגוונים מאוד. כך, למשל, קשישה המרותקת לביתה נעזרת בנער המביא לה תרופות מבית המרקחת, הנער מקבל אימוני כושר מחבר אחר בבנק, והקשישה מעבירה שיעורי סריגה לכמה חברים בבנק. ערכה של כל שעה שווה לערכה של כל שעה אחרת: למשל, שעה של ניקיון היא שוות ערך לשעה של שיעור פרטי או לשעה של ייעוץ משפטי.
- (10) יש אנשים שנרשמים לבנק ויודעים בדיוק מה הם רוצים לתת ומה הם רוצים לקבל. אחרים יודעים מה הם מוכנים לתת אך אינם יודעים מה ירצו לקבל בתמורה, או להפך. אחד מתפקידיו של מנהל הבנק הוא לערוך שיחת היכרות עם חברים חדשים ולעזור לכל חבר למצוא תחומים שבנק הזמן יוכל לסייע לו בהם.
- (15) מידת הפעילות של כל חבר בבנק הזמן תלויה ברצונו וביכולתו. יש חברים שנותנים בקביעות שעה שבועית, למשל במסגרת שיעורים פרטיים, ויש הנותנים עשר שעות בבת אחת, למשל בקורס מרוכז. לעיתים אנשים שקיבלו שעות דרך הבנק מחזירים אותן רק אחרי זמן רב. בבנק הזמן חשוב לתת, אבל חשוב לא פחות גם לקבל, כיוון שגם קבלה חיונית לפעילותו של הבנק.
- (20) הפעילות בבנק הזמן יוצרת בקהילה כלכלה שיתופית המבוססת על הון חברתי, על אמון הדדי ועל שקיפות. כלכלה כזו מפחיתה את הצורך בכסף ומקלה על בני האדם להשיג את הדרוש להם. החברים בבנק שותפים לעשייה שיש לה ערך חברתי, וכך מתחזקים הקשרים בין חברי אותה הקהילה. בעולם שבו בני אדם מתקשרים בעיקר באמצעות האינטרנט, לבנק הזמן יש תפקיד חשוב גם ביצירת קשרים בין-אישיים שאינם וירטואליים בלבד.

השאלות

16. על פי הפסקה הראשונה, מה נכון לומר על בנק הזמן?

- (1) הוא נותן לתושבי השכונה שירותים מגוונים תמורת תשלום
- (2) החברים בבנק הזמן הכירו זה את זה לפני שנרשמו לבנק
- (3) אנשים מכל הגילים ומכל השכבות בחברה יכולים להצטרף לבנק הזמן
- (4) כדי להירשם לבנק הזמן צריך להיות חבר של מנהל הבנק

---

17. על פי הפסקה הראשונה, מה נכון לומר על ערכה של שעת שיעור פרטי?

- (1) הוא שווה לערכה של שעת ייעוץ משפטי
- (2) הוא קטן מערכה של שעת ניקיון
- (3) הוא גדול מערכה של שעת אימון כושר
- (4) הוא משתנה לפי התחום של השיעור

---

18. על פי הפסקה השנייה, מהו אחד מתפקידיו של המנהל בבנק הזמן?

- (1) לברר עם כל חבר חדש אילו תחומים בבנק הזמן יכולים לעניין אותו
- (2) לבדוק בשיחות ההיכרות מהם היתרונות והחסרונות של כל חבר חדש
- (3) לעזור לחברים חדשים בבנק להכיר אלו את אלו
- (4) לשכנע אנשים חדשים לתרום לאחרים בבנק הזמן

---

19. על פי הפסקה השלישית, מה נכון לומר על מידת הפעילות של החברים בבנק?

- (1) יש חברים שנותנים רק שעה אחת ומקבלים עשר שעות
- (2) כל חבר בבנק מחליט מה יהיה מספר השעות שייתן
- (3) בדרך כלל החברים משתדלים להחזיר מייד שעות בתמורה לשעות שקיבלו
- (4) אין רישום מדויק של מספר השעות שכל אחד מהחברים בבנק נתן

---

20. מה נכון לפי הפסקה האחרונה?

- (1) המטבע בבנק הזמן שימושי יותר מהמטבע בבנק רגיל
- (2) הכסף שצוברים בבנק הזמן עלול ליצור פערים חברתיים בין החברים בו
- (3) בנק הזמן משפיע על ערכי החברה ועל צורת ההתקשרות בין בני אדם
- (4) הכלכלה המתפתחת בבנק הזמן יכולה להחליף את הכלכלה המתפתחת בבנק רגיל

מפתח תשובות נכונות

קטעים לתרגול מקבץ 6

קטע ראשון

מספר השאלה	1	2	3	4	5
התשובה הנכונה	3	2	3	4	2

קטע שני

מספר השאלה	6	7	8	9	10
התשובה הנכונה	1	3	2	4	3

קטע שלישי

מספר השאלה	11	12	13	14	15
התשובה הנכונה	1	4	2	4	3

קטע רביעי

מספר השאלה	16	17	18	19	20
התשובה הנכונה	3	1	1	2	3

© כל הזכויות שמורות למרכז הארצי לבחינות ולהערכה (ע"ר)

אין להעתיק או להפיץ בחינה זו או קטעים ממנה בכל צורה ובכל אמצעי, או ללמדה - כולה או חלקים ממנה - בלא אישור בכתב מהמרכז הארצי לבחינות ולהערכה.